Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/109

10.1.2025

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Usklajevanje krožnega gospodarstva in biogospodarstva na ravni EU in na nacionalni ravni

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2025/109)

Poročevalec: **Cillian LOHAN**

Svetovalka	Agnieszka SZNYK (za poročevalca)
Sklep plenarne skupščine	18. 1. 2024
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
Pristojnost	strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	2. 10. 2024
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	23. 10. 2024
Plenarno zasedanje št.	591
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	192/2/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski zeleni dogovor, zaveze glede trajnostnega razvoja, krožno gospodarstvo ter širše podnebne cilje in cilje glede biotske raznovrstnosti je treba med seboj uskladiti. Trdno biogospodarstvo bo dopolnilo napredek na področju krožnega gospodarstva in omogočilo konkurenčno in trajnostno rast v okviru omejitev planeta.

1.2 EU bi morala priložnost, da prevzame vodilno vlogo v svetu, izkoristiti z zelo ambiciozno in skladno strategijo za biogospodarstvo. Ustvariti je treba čim več dobro plačanih trajnostnih delovnih mest, tudi v podeželskih in odročnih regijah. Obstoječa tehnologija se lahko uporabi za uvajanje nujno potrebnih proizvodov in storitev na trg ter tako spodbudi inovacije, ob podpori močnega in medsebojno povezanega zakonodajnega svežnja o krožnosti.

1.3 EU potrebuje jasno opredelitev biogospodarstva, ki bo izrecno poudarila njegovo povezavo s krožnim gospodarstvom in njegov potencial za uresničevanje trajnostnega razvoja.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Kot je EESO že poudaril v preteklosti, bi bilo treba biogospodarstvo razvijati v smislu strateške avtonomije in ob ustreznem upoštevanju konkurenčnosti. ([1]) S konkurenčnostjo bi bilo treba zlasti zagotoviti podporo podjetjem, raziskavam in inovacijam, da se ohranijo visoki standardi EU. Nižji standardi in cilji zunaj EU ne bi smeli biti opravičilo za tekmovanje v zniževanju standardov v EU.

([1]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Zavarujmo svojo prihodnost – Podnebni cilj Evrope za leto 2040 in pot do podnebne nevtralnosti do leta 2050 ter oblikovanje trajnostne, pravične in uspešne družbe (COM(2024) 63 final) (UL C, C/2024/4667, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4667/oj); Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – „Pripravljeni na 55“: uresničevanje podnebnega cilja EU za leto 2030 na poti do podnebne nevtralnosti (COM(2021) 550 final) (UL C 275, 18.7.2022, str. 101).

2.2 Uspeh pobud za krožno gospodarstvo pri preoblikovanju poslovnih modelov in zagotavljanju koristi potrošnikom bi bilo treba uporabiti kot predlogo za vključevanje biogospodarstva. Uporabiti bi bilo treba pridobljene izkušnje, vključno z večjim poudarkom na socialnih vidikih novega gospodarskega modela.

2.3 Bistveno bo ustvariti finančno podporo za inovacijske pionirje v poslovnem sektorju, da prvi uporabniki ne bodo v slabšem položaju, zlasti z vidika zagotavljanja konkurenčnosti EU.

2.4 Za vzajemno učenje in izmenjavo znanja bi bilo treba uporabiti evropsko platformo deležnikov za krožno gospodarstvo z njeno močno mrežo in zlasti njeno koordinacijsko skupino. Vozlišče znanja te platforme lahko služi zbiranju informacij in omogočanju dostopa do informacij in strokovnega znanja o biogospodarstvu. ([2])

2.5 Na podlagi uspešnega dela mladih ambasadorjev biogospodarstva EU svetujemo vzpostavitev stalne, participativne platforme ali mreže, ki bi zastopala glas mladih v biogospodarstvu in mlade vključevala kot deležnike v postopek odločanja.

2.6 Biogospodarstvo bi moralo biti skladno z načeli krožnosti, zlasti z načelom kaskadne uporabe. Pri proizvodih biogospodarstva in inovacijah bi bilo treba spodbujati krožno zasnovo, odpadke bi bilo treba preprečiti ali čim bolj zmanjšati, vnos energije bi moral biti krožen, cilj pa bi moral biti izkoriščanje naravnih ciklov.

2.7 Biogospodarstvo je strateška izbira, ki zahteva naložbe, izobraževanje in prilagajanje. Akterjem v biogospodarstvu bi morali dati na voljo močan mehanizem vzajemnega učenja, da se lahko učijo drug od drugega in razvijejo model učenja s posnemanjem, z lahko dostopnimi finančnimi sredstvi in drugimi oblikami financiranja. Te vsebine bi morale biti vključene tudi v učne načrte za mlade v šolah in poklicnem usposabljanju.

2.8 Dosedanje raziskave in naložbe bi morali nadgraditi s posebnim financiranjem raziskav in inovacij, da bi se čim bolj povečale priložnosti za biogospodarstvo. Tako bo lažje prepoznati industrijsko simbiozo in poudariti priložnosti za družbene koristi ob delovanju, ki bo upoštevalo omejitve planeta.

2.9 Pri nekaterih vrstah rabe zemljišč, ki vključuje biološke materiale, se uporabljajo onesnaževala in prakse, ki degradirajo tla, in izvajajo dejavnosti, ki povzročajo več odpadkov. Te dejavnosti niso samodejno del biogospodarstva, kot je opredeljeno v strategiji EU za biogospodarstvo.

2.10 Kot model za sodelovanje v tem sektorju se lahko uporabi pobuda BIOEAST. Srednja in vzhodna Evropa, vključno s številnimi državami kandidatkami, imata pomembno vlogo pri uporabi biomase.

3. **Skladnost politik, vključno s cilji trajnostnega razvoja**

3.1 Politične pobude, kot je strategija EU za biogospodarstvo, je treba nujno uskladiti z drugimi politikami, povezanimi z evropskim zelenim dogovorom, Pariškim sporazumom, krožnim gospodarstvom in Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030. Med pomembnimi pobudami so tudi okvir za certificiranje odvzemov ogljika, zakonodaja EU o obnovi narave in začasni dogovor o embalaži, embalaži iz plastike na biološki osnovi in dosjejih, povezanih s hrano. Akcijski načrt za biogospodarstvo bi lahko pripravili skupaj s predvidenim aktom o krožnem gospodarstvu in aktom o biotehnologiji. Tako bi biogospodarstvo EU dejavno prispevalo k uresničevanju podnebnih ciljev in ciljev glede biotske raznovrstnosti.

([2]) https://circulareconomy.europa.eu/platform/en.

3.2 Pomembno si je prizadevati za skupno opredelitev, ki bo jasno opisala biogospodarstvo kot orodje za uresničevanje trajnostnega razvoja. Zato mora opredelitev biogospodarstvo povezati z okoljskimi, socialnimi in gospodarskimi vidiki kot skupnimi in enakovrednimi prednostnimi nalogami, hkrati pa ustrezati opredelitvam, ki jih uporabljata skupina G20 ([3]) in Združeni narodi. Tako bodo strategije v vseh državah članicah in regijah dosledne.

3.3 Priznati je treba povezavo med biogospodarstvom in krožnim gospodarstvom. Krožno gospodarstvo vsebuje sistemski pristop k trajnostnemu upravljanju snovnih tokov in spodbuja ponovno uporabo in ponovno kroženje surovin, ki temeljita na okoljsko primerni zasnovi. Biogospodarstvo izhaja iz istih načel, ki pa veljajo za biološke tokove.

3.4 Biogospodarstvo mora biti skladno z modrim dogovorom. Potrebno je spremljanje rabe virov, da se izračuna količina vode, uporabljene na proizvod. Za skladnost politik so potrebne jasne povezave z okoljsko primerno zasnovo in strategijo za kemikalije, ki bodo odražale zdravje ekosistemov in ljudi.

3.5 Konkurenčnost bi bilo treba obravnavati v skladu z že sprejetimi stališči EESO, v katerih je poudarjeno, da ne bi smela biti izgovor za najnižji skupni imenovalec pri okoljskih in socialnih standardih in bi jo bilo treba vedno obravnavati v povezavi z našimi zavezami na področju ciljev trajnostnega razvoja. To je še posebej pomembno glede na nedavno poročilo Maria Draghija. ([4])

4. **Tehnologija in raba tal**

4.1 Za biogospodarstvo je pomembna visoka tehnologija. To vključuje tehnološki napredek in inovacije, s katerimi se razvijajo komponente na biološki osnovi za proizvode, ki bodo nadomestili tiste, ki sedaj temeljijo na fosilnih gorivih ali so netrajnostni.

4.2 Digitalna in tehnološka orodja so gonilo učinkovitosti v biogospodarstvu, vendar ne bi smela postati cilj. Cilj je prehod na gospodarstvo na biološki osnovi in učinkovito izkoriščanje naravnih bioloških procesov za izboljšanje trajnostnosti našega gospodarskega modela na podlagi načel in pristopov krožnosti.

4.3 Cilj biogospodarstva je pravičen prehod ob spoštovanju tradicionalnih praks in sonaravnih rešitev. To je zlasti pomembno v agroživilskem sektorju, kjer je veliko malih in srednjih družinskih kmetij, ki uporabljajo tradicionalne regenerativne prakse za proizvodnjo visokokakovostnih prehranskih proizvodov visoke vrednosti brez visoke tehnologije ali digitalizacije. Ta vidik se ne sme izgubiti v prizadevanjih za večjo uporabo visoke tehnologije. Podpreti je treba sonaravne rešitve za prehranske proizvode in okolje.

4.4 Urbano kmetijstvo lahko v kombinaciji s tehnološko podprto izmenjavo podatkov skrajša dobavne verige, povezava s krožnimi prehranskimi vozlišči pa lahko zmanjša živilske odpadke ter poveže krožnost in biogospodarstvo. Te priložnosti bi bilo treba zasnovati v sodelovanju z mestnimi skupnostmi.

4.5 Uporabo naravnih sistemov za ustvarjanje ponorov ogljika je mogoče okrepiti in spodbujati. Biotsko raznovrstni gozdovi v okviru gozdarstva stalne pokritosti, ki je značilno za številne države članice EU, imajo številne koristi za različne elemente trajnostnosti. Številne kmetije se že upravljajo tako, da na naraven način vežejo ogljik, na primer z regeneracijo, ki povečuje shranjevanje ogljika v tleh, ter ustvarjanjem in ohranjanjem habitatov žive meje kot meja med polji. S temi praksami se dosegajo podnebni in trajnostni cilji, kar je treba priznati in nagraditi v okviru strategije za biogospodarstvo. Čeprav je tehnologija mehanskega odvzema ogljika tehnično izvedljiva, je njena rentabilnost še vedno vprašljiva.

([3]) Načela skupine G20 na visoki ravni o biogospodarstvu: https://www.g20.org/en/news/g20-reaches-consensus-and-establishes-high-level-principles-on-bioeconomy.

([4]) https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20 of%20European%20competitiveness%20_%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf.

5. **Socialni element**

5.1 Biogospodarstvo ima dodatno socialno razsežnost, saj so v podjetjih na tem področju dejavni ljudje in prinaša koristi za skupnosti.

5.2 Kar zadeva strategijo za podeželje ter razvoj in podpiranje podeželskih, obalnih in odročnih območij, biogospodarstvo nudi možnosti za ustvarjanje dobro plačanih, trajnostnih delovnih mest, priložnosti, možnosti usposabljanja in družbene koristi, ki jih prinaša njegov skrben razvoj, skladen s krožnostjo in trajnostnostjo.

5.3 Poročilo o strateškem dialogu o kmetijstvu ([5]) je priložnost, da se krožna načela prek biogospodarstva vključijo v oblikovanje odpornega prehranskega sistema v EU. Opredeliti bi bilo treba podporo in financiranje zunaj okvira skupne kmetijske politike, da se čim bolj povečajo priložnosti in zagotovi celovita podpora kmetom, ki si prizadevajo za prehod.

5.4 Strategija za biogospodarstvo je priložnost, da postavimo temelje za vizijo za podeželsko Evropo, ki bo upoštevala dobrobit ljudi, ki živijo na podeželju, in dajala prednost dopolnilnim načelom krožnosti, ki spodbujajo krajše dobavne verige, popravila in ponovno uporabo. V njej bi morali biti opisani podporni ukrepi za opolnomočenje mladih, da postanejo nosilci preobrazbe pri oblikovanju prihodnosti biogospodarstva.

5.5 Širše družbene koristi vključujejo boljše zdravje in dobro počutje skupnosti, s tem povezane proračunske prihranke pri zagotavljanju zdravstvenega varstva in obnovo podeželja. Z raziskavami je treba poskrbeti, da se bodo dejavnosti biogospodarstva izvajale pošteno in pravično. Pri tem je treba poudariti priložnosti, hkrati pa realistično predstaviti izzive.

V Bruslju, 23. oktobra 2024

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE

([5]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_sl.